

TARBIYACHILARNING TARBIYALANUVCHILARNING OTA-ONALARI BILAN O'ZARO SAMARALI PEDAGOGIK HAMKORLIK STRATEGIYALARI

Ashurova Mohigul Sodiq qizi

MTTDMQTMO instituti
tayanch doktoranti

Annotatsiya: Maqolada tarbiyachilarning tarbiyalanuvchilarning ota-onalari bilan o'zaro samarali pedagogik hamkorligini tashkil etishning nazariy va amaliy jihatlarini tahlil qilinadi. Tadqiqot doirasida ota-ona va tarbiyachi o'rtasida muntazam muloqot, psixologik-pedagogik qo'llab-quvvatlash, tengdosh sheriklik va bola rivojlanishini monitoring qilish kabi strategiyalar samaradorligi ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: tarbiyachi, ota-ona, pedagogik hamkorlik, maktabgacha ta'lim, bola rivojlanishi, muloqot strategiyalari, psixologik-pedagogik yondashuv, monitoring, ta'lim sifatini oshirish, tengdosh sheriklik.

Аннотация: В статье анализируются теоретические и практические аспекты организационного эффективного педагогического взаимодействия воспитателей с родителями воспитанников. В исследовании рассматривается эффективность стратегий регулярного общения, психолого-педагогической поддержки, партнерства на равных и мониторинга развития ребенка.

Ключевые слова: воспитатель, родители, педагогическое взаимодействие, дошкольное образование, развитие ребенка, стратегии общения, психолого-педагогический подход, мониторинг, повышение качества образования, партнерство на равных.

Abstract: The article analyzes the theoretical and practical aspects of establishing effective pedagogical cooperation between educators and the parents of preschool children. Within the study, strategies such as regular communication, psychological-pedagogical support, peer partnership, and monitoring of child development are examined in terms of their effectiveness.

Keywords: educator, parent, pedagogical cooperation, preschool education, child development, communication strategies, psychological-pedagogical approach, monitoring, education quality improvement, peer partnership.

Bugungi kunda ta'lim sohasida bolalarning samarali rivojlanishi nafaqat maktabgacha ta'lim tashkilotida ichidagi pedagogik jarayonlarga, balki oilaviy muhitga ham bevosita bog'liq. Maktabgacha va boshlang'ich ta'lim muassasalarida pedagoglar va ota-onalar o'rtasidagi uzviy pedagogik hamkorlik bolaning ijtimoiy, psixologik va kognitiv rivojlanishini ta'minlashda muhim omil sifatida e'tirof etiladi. Shu nuqtai nazardan, pedagog va ota-ona o'rtasidagi konstruktiv muloqot va hamkorlik bolalarning tarbiyaviy faoliyati va o'zini rivojlantirish jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Dolzarliligi shundaki, zamonaviy jamiyatda oilaviy va ijtimoiy sharoitlarning o'zgarishi, ota-onalarning bandligi, bolalarning psixologik va ijtimoiy ehtiyojlarining oshishi maktabgacha ta'lim tashkilotlarini ota-ona bilan uzluksiz va samarali hamkorlikni yo'lga qo'yishga majbur qilmoqda. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ota-ona va pedagoglar o'rtasida muntazam va sifatli pedagogik hamkorlik mavjud bo'lganda, bolaning bilim va ko'nikmalarni o'zlashtirish darajasi oshadi, emotsional barqarorligi mustahkamlanadi, ijtimoiy ko'nikmalari rivojlanadi.

Shuningdek, pedagogik hamkorlik bolaning rivojlanishini doimiy monitoring qilish, ota-onalarni tarbiyaviy jarayonga faol jalb qilish va tarbiyachilarga metodik yordam ko'rsatish kabi yo'nalishlarni o'z ichiga oladi. Bu esa nafaqat bolaning shaxsiy rivojlanishini, balki ta'lim sifatini oshirishni ham ta'minlaydi. Shu sababli, tarbiyachilar va ota-onalar o'rtasida samarali pedagogik hamkorlikni tashkil etish strategiyalarini aniqlash va ularni amaliyotga tatbiq etish dolzarb va amaliy ahamiyatga ega bo'lgan masala hisoblanadi.

Maqolaning maqsadi – tarbiyachilar va ota-onalar o'rtasidagi samarali pedagogik hamkorlikni tashkil etish strategiyalarini tahlil qilish, ularning samaradorligini oshirish usullarini aniqlash va amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqot natijalari maktabgacha ta'lim tashkilotlarida pedagogik jarayonni boyitish va bolaning shaxsiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlashda muhim metodik asos bo'lib xizmat qiladi.

Bugungi kunda maktabgacha va boshlang'ich ta'lim tizimlarida nafaqat ta'lim – tarbiya jarayonlari, balki oilalarning ta'lim-tarbiya jarayonidagi roli ham muhim ahamiyat kasb etadi. Pedagog va ota-ona o'rtasidagi uzviy hamkorlik bola shaxsining psixologik, ijtimoiy va kognitiv rivojlanishida muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, maktabgacha ta'lim tashkilotlari va oilalar o'rtasida samarali pedagogik hamkorlik o'rnatish nafaqat ta'lim-tarbiya sifatini oshirishga, balki bolaning yakuniy rivojlanish natijalarini yaxshilashga xizmat qiladi. Shu bois tarbiyachi va ota-onalar o'rtasidagi munosabat va muloqotni tizimli tarzda yo'lga qo'yish, oila bilan hamkorlik strategiyalarini ishlab chiqish dolzarb vazifa bo'ladi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, tarbiyachi va ota-ona o'rtasidagi samarali hamkorlik bolaning shaxsiy rivojlanishida asosiy omil hisoblanadi. Bolaning psixologik, ijtimoiy va kognitiv rivojlanishi pedagog va oila o'rtasidagi uzviy pedagogik sheriklikka bog'liq.

Pedagogik nazariyalar va amaliy tadqiqotlar natijasiga ko'ra, tarbiyachi va ota-ona hamkorligining asosiy tamoyillari quyidagicha:

Uzviylik va uzluksizlik: Bola tarbiyasida MTT va oila birlashtirilgan tizim sifatida bir yo'nalishda harakat qilishi kerak. Bu holat bolaning qiyinchiliksiz moslashuvi va rivojlanishiga xizmat qiladi.

Uzviylik va uzluksizlik tamoyili bolaning tarbiyasi jarayonida maktabgacha ta'lim va oila tizimlari birlashtirilgan holda harakat qilishi kerakligini ko'rsatadi. Bu esa bolaning muammosiz moslashuvi va rivojlanishiga xizmat qiladi. Ota-ona va pedagog o'rtasidagi muloqot faqat rasmiy yig'ilishlar bilan cheklanmasligi lozim. Doimiy va muntazam pedagogik sheriklik bolaning rivojlanishini maksimal darajada ta'minlaydi.

Psixologik-pedagogik yondashuv: Oila va tarbiyachi o'rtasida pedagogik va psixologik bilimlar asosida muloqot o'rnatilishi, ota-onalarni tarbiyaviy jarayonga jalb qilish, ularni psixologik jihatdan qo'llab-quvvatlash zarur.

Psixologik-pedagogik yondashuv asosida hamkorlikni yo'lga qo'yish ota-onalarni tarbiyaviy jarayonga jalb qilish va ularni psixologik jihatdan qo'llab-quvvatlash imkonini beradi. Bu yondashuv bolaning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishga ham xizmat qiladi.

Hamjihatlik va sheriklik: Ota-ona va pedagog bir-birini to'ldiruvchi taraflar sifatida, bolaning umumiy tarbiyasida birgalikda mas'uliyatni bo'lishib bajarishi kerak. Bu yondashuv ta'lim-tarbiya samaradorligini oshiradi.

Hamjihatlik va sheriklik prinsiplari pedagog va ota-onani bir-birini to'ldiruvchi taraflar sifatida ko'rishga imkon beradi. Bu prinsiplar orqali mas'uliyat birgalikda taqsimlanadi va bolaning umumiy tarbiyasi samarali amalga oshadi.

Shu yo'l bilan, hamkorlik nafaqat rasmiy muloqot bilan cheklanmasdan, doimiy pedagogik sheriklik darajasida amalga oshirilishi lozim.

Quyida tarbiyachi va ota-onalar o'rtasida samarali pedagogik hamkorlikni yo'lga qo'yishda qo'llanishi mumkin bo'lgan asosiy strategiyalar tavsiflanadi:

1. Muntazam va tizimli muloqot kanallari yaratish

Yig'ilishlar (ota-onalar majlisi), individual suhbatlar, onlayn muloqot (telefon, ijtimoiy tarmoqlar, elektron kundalik) kabi usullar orqali otalar va onalarni tarbiya jarayonidan muntazam xabardor qilish.

Tarbiyachi va ota-ona o'rtasidagi ochiq va konstruktiv kommunikatsiyani rag'batlantirish – muammolar, farzandning rivojlanish holati va tarbiyaviy jihatlar bo'yicha fikr almashish.

Samarali hamkorlik jarayonida ota-onalar va pedagoglar o'rtasidagi ochiq muloqot, fikr almashish va tajriba bo'lish odati shakllanishi muhimdir. Bu bola tarbiyasidagi ijobiy o'zgarishlarga bevosita ta'sir qiladi.

2. Psixologik–pedagogik qo'llab-quvvatlash va maslahatlashuv.

Ota-onalar uchun psixologik va pedagogik targ'ibot, maslahatlar va treninglar tashkil etish. Bu bola tarbiyasida bir xilda yondashuvni ta'minlaydi va ota-onalarning pedagogik savodxonligini oshiradi.

Maktabgacha ta'lim tashkiloti tomonidan oilaga pedagogik-psixologik tushunchalar, tarbiyaviy metodlar bo'yicha ma'lumot va ko'mak berish. Hamkorlikni tashkil etishda pedagogik va psixologik bilimlarning integratsiyasi bolalarning individual ehtiyojlarini hisobga olish imkonini yaratadi. Bu esa pedagogik jarayonni shaxsiylashtirish va samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

3. Teng sheriklik va ota-onalarni jalb qilish.

Tarbiyachi va ota-onalarni hamkorlikda teng taraflar sifatida qarash, ularning fikrini hurmat qilish va qarorlar qabul qilishda jalb etish. Bu nurli muhit yaratadi va oilaning ta'lim-tarbiya jarayonidagi mas'uliyatini oshiradi.

Ota-onalar hamda tarbiyachilar bilan birga tadbirlar, seminarlar, ochiq mashg'ulotlar tashkil etish orqali oilaning faol ishtirokini ta'minlash.

4. Bola rivojlanishining uzluksiz monitoringi va ma'lumot almashinuvi.

Tarbiyachi va ota-ona o'rtasida bolaning rivojlanish holati, erishilgan natijalar, kamchiliklar bo'yicha muntazam axborot almashish. Bu bola rivojlanishini kuzatish, kerak bo'lganda to'g'ri pedagogik choralar ko'rish imkonini beradi.

Ota-onalarni pedagogik jarayonga jalb qilgan holda, ularning farzand tarbiyasida mas'uliyatini oshirish va maktabgacha muassasa bilan uzluksiz pedagogik sheriklikni yo'lga qo'yish.

Hamkorlikni doimiy tarzda rivojlantirish pedagoglar va ota-onalar o'rtasidagi ishonch, hurmat va hamjihatlik ruhini shakllantiradi. Bu pedagogik jarayonning sifatini oshirish va ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlarga moslashish imkonini beradi.

Tarbiyachi va ota-ona o'rtasidagi uzviy pedagogik sheriklik bolaning rivojlanishini maksimal darajada ta'minlaydi, ta'lim sifatini oshiradi va maktabgacha ta'lim tashkilotida ijobiy pedagogik muhit yaratadi. Shu bois hamkorlik strategiyalari tizimli ravishda tatbiq etilishi lozim.

Ushbu strategiyalar amalga oshirilganda, quyidagi natijalar yuzaga keladi:

Bola ta'lim-tarbiya jarayonida uzluksiz va muvofiq ta'lim muhiti bilan ta'minlanadi.

Oilaning pedagogik darajasini oshirish, ota-ona va tarbiyachi hamkorligida barkamol tarbiya jarayoni tashkil etiladi.

Farzandning psixologik, ijtimoiy, kognitiv rivojlanishida umumiy natijalar yaxshilanadi.

Tashkilot va oila o'rtasida ishonch, hamjihatlik va sheriklik ruhiyatini shakllanadi.

Ta'lim-tarbiya jarayonining sifat ko'rsatkichlari va samaradorligi ortadi.

Oila va tarbiyachi o'rtasidagi pedagogik hamkorlik – maktabgacha va boshlang'ich ta'lim sohasida bolalarning samarali rivojlanishini ta'minlovchi muhim omildir. Samarali hamkorlik strategiyalarini tizimli ravishda joriy etish, psixologik–pedagogik yondashuvni qo'llash, ota-onalarni ta'lim-tarbiya jarayoniga jalb etish hamda bolaning rivojlanishini birgalikda kuzatish – bola, oila va muassasa uchun foydali. Shu bois tarbiyachilarning ota-onalar bilan uzluksiz va konstruktiv aloqada bo'lishi, ularni pedagogik sherik sifatida ko'rishi, hamda hamkorlik strategiyalarini hayotga tatbiq etishi pedagogik faoliyatning ajralmas qismiga aylanishi lozim.

Dolzarliligi shundaki, zamonaviy jamiyatda oilalarning bandligi, tarbiyaviy yondashuvdagi nomutanosiblik va pedagogik jarayondagi uzluksizlik pedagoglarni ota-ona bilan samarali hamkorlik strategiyalarini ishlab chiqishga majbur qilmoqda. Shu muammolarga yechim sifatida maqolada quyidagi tavsiyalar keltiriladi:

1. Muntazam va ochiq muloqot kanallarini yaratish – ota-onalar bilan doimiy yig'ilishlar, individual suhbatlar, elektron va onlayn platformalar orqali axborot almashish;
2. Psixologik-pedagogik qo'llab-quvvatlashni ta'minlash – ota-onalarga treninglar, maslahatlar va targ'ibot ishlari orqali pedagogik savodxonlikni oshirish;
3. Tengdosh sheriklikni rivojlantirish – ota-ona va pedagogni teng taraf sifatida jalb etish, ularning fikrini hurmat qilish va qaror qabul qilish jarayonlariga integratsiya qilish;
4. Bola rivojlanishini uzluksiz monitoring qilish – bolaning psixologik, kognitiv va ijtimoiy ko'rsatkichlarini doimiy kuzatish va ota-onalar bilan natijalarni muhokama qilish;
5. Pedagogik tavsiyalarni amaliyotga tatbiq etish – tarbiyachilar uchun metodik qo'llanmalar va yondashuvlarni ishlab chiqish, ota-onalarni tarbiyaviy jarayonga faol jalb qilish.

Umuman olganda, ota-ona va tarbiyachi o'rtasidagi samarali pedagogik hamkorlik nafaqat bolaning shaxsiy rivojlanishiga, balki maktabgacha ta'lim tashkilotidagi ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi. Ushbu hamkorlik strategiyalarini tizimli ravishda tatbiq etish orqali pedagogik jarayonning samaradorligini oshirish, ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlarga moslashish va bolaning individual ehtiyojlarini hisobga olgan holda sifatli tarbiyaviy muhit yaratish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar va manbalar

1. Mahmudova M., Shukurova H. “Guruh rahbarining ota-onalar bilan olib boradigan ish shakllari” – Pedagogik islohotlar va ularning yechimlari, 2025.
2. To'xtasinova O. “MTT, tarbiyachi ota-ona bilan hamkorlikdagi ishining mazmuni va usullari” – Qo'qon davlat pedagogika instituti nashri, 2023.
3. Abdullayeva N.Sh. The role of modeling in the development of coherent speech of senior preschoolers// International journal of multidisciplinary research and analysis ISSN(print): 2643-9840, ISSN(online): 2643-9875 Volume 03 Issue 12 December 2020 DOI: 10.47191/ijmra/v3-i12-09, Impact Factor: 5.522 Page No.- 321-323
4. Abdullayeva N.Sh. Pedagogical possibilities of design activity in the process of increasing the qualification of preschool workers// European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences. Volume 8 Number 1 2020 Page 90-95 bet
5. Valiyeva F.R. Ensuring continuity in the training of future professionals in the education system.// European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences/ Volume 7 Number 6, 2019. ISSN 2056-5852
6. Valiyeva. F.R., Kurbonov Sh. Continuity in the education system // Wschodnioeuropejskie // East european science journal 12(52)2019 45-52. 2020